

Songül KURU¹

Zeynep KIRKINCIOĞLU²

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Özet

Giysiler, kadın vücudunu genel hatlarıyla, biçimsel olarak ifade etmenin en iyi göstergesidir. Silüet ise, giysinin dış hatlarını belirleyen çizgisel yorumudur. Bedenin normal biçimini veya hangi bölümünü nasıl ortaya çıkaracağını belirlemektedir. Silüetler, moda tarihi gelişimi içerisinde, savaşlar, evlilikler, siyasi, sosyal, ekonomik ve dini olaylar, imparatorluklar, moda, moda ikonları vb. etkenlerle biçim değiştirmiştir.

Avrupa giyimi kadın silüetlerindeki değişimin incelenmesinin amaçlandığı araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Öncelikle konu ile ilgili 16. ve 18. yüzyıl Avrupa kadın giyimini kapsayan basılı dokümanlar, gravürler, portreler, minyatürler ve çeşitli müze koleksiyonlarında bulunan giysilerinin görselleri taranmış, daha sonra silüet formlarının belirlenmesi, adlandırılması ve biçimsel özellikleri kitap, dergi, web sitesi vb. kaynaklardaki, yazılı bilgiler doğrultusunda incelenerek bir sentez oluşturulmuştur.

Araştırmada, 16. yüzyıldan 82 adet, 18. yüzyıldan 121 adet olmak üzere 203 adet kadın görseli figürleri incelenmiştir. İki dönemin giyim özelliklerini en iyi ve tam boy olarak yansıtanlardan seçilen 48 adet kadın görseli çalışma kapsamına alınmıştır. Her iki dönemin silüet formları ve özellikleri, görsel anlamda moda çizgisiyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

¹Dr. Öğrt. Üye. Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İncek/Ankara/Türkiye. songul.kuru@atilim.edu.tr (ORCID ID: 0000-0002-1715-7720)

² Dr. Öğrt. Üye. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Erzurum. zatmaca@atauni.edu.com (ORCID ID: 0000-0002-3510-9992)

3. Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Araştırma, Avrupa giyiminde, kadın giysi silüetlerindeki değişiminin izlenerek günümüz ve gelecekteki moda tarihi ve tasarımı çalışmalarına katkı sağlaması, aktarılması, kaynak oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moda tarihi, giyim, görsel kimlik, giysi silüet.

COMPARATIVE SILHOUETTE ANALYSIS IN 16 TH AND 18 TH CENTURY EUROPEAN WOMEN'S CLOTHING

Abstract

Apparels are the ideal indicators of expressing the female body stylistically in general terms. Silhouette is the linear interpretation which determines the external lines of an apparel. It designates the normal form of body or which part of the body will be shown up and how it will be shown up. Silhouettes were shaped in the development of fashion history by various factors such as wars, marriages and political, social, economic and religious events, empires, fashion, fashion icons etc.

European apparels were used as a screening model in the research which aims to scrutinize the change in female silhouettes. First, the printed documents, engravings, portraits and miniatures which contain the theme of European female apparels in the 16th and 18th centuries, and visuals of these apparels in collections of various museums were screened. Later, a synthesis was generated by analyzing the determination and designation of the silhouette forms, and their formal characteristics based on the information in sources such as books, magazines and web sites.

As part of the research, 203 figures of female visual were scrutinized. Of them, 82 belonged to the 16th century and 121 included the figures of the 18th century. Besides, 48 female visuals which show the clothing features of both centuries ideally and with full size were chosen and included in the study. Forms and characteristics of the silhouettes were compared to the fashion line visually and interpreted.

This research monitors the changes in female apparel silhouettes in European clothing. Thus, it is significant for contributing to the current and future studies on fashion history and design, conveying such information and becoming a source.

Keywords: Fashion history apparel, visual identity, silhouette.

Giriş

Moda, bir toplumda belirli bir zaman dilimi içinde, bireylerin değişiklik arama ihtiyacından doğan, geçici yeniliktir ve aidiyet duygusunun biçimsel varlığını ifade eder. Moda, yalnızca bir giysi olmayıp aynı zamanda görsel kimlik ifadesi ve görsel kimlik üzerinde önemli bir yol göstericidir.

Moda olgusu özde giyim modasını kapsar ve bireylerin var oluşları ve aidiyetlerine dair önemli şeyler söyleyerek kendilik imgelerinin tanımlanması ve kimlikleşme süreçlerine aracılık eder. Moda giysiler, giyenin kendi kimliğine ilişkin bir gösterge değeri taşır. Modada statü ve saygınlık elde etmenin kültürel boyutu ise, görsel kimliğe ilişkin ayrıntılarda gizlidir. Modayı bir iletişim unsuru olarak inceleyen görsel gösterge bilimi, modanın sadece bir giysi olmadığını aynı zamanda görsel kimlik oluşturduğunu açıklar.

Tarihsel saptamalardan da kolayca anlaşılacağı üzere, toplumsal yaşamdaki seçkinliğin ve zenginliğin göstergesi olan giysiler, geçmiş çağlarda toplumsal katmanlar arasında önemli bir

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

kategori farklılığı yaratmıştır. Bu nedenle, giyim, 18. ve 19. yüzyıl boyunca, kimliğin en gözle görülür özelliği olan sınıf bağlarını ve bu özelliğe bağlı yaşam standardını en iyi yansıtan başlıca zenginlik ya da yoksulluk göstergesi olmuştur. Modanın simgesel seçkin ilişkisinin asıl ayırt edici özelliği ise, giysilerin doğrudan kimliği belirlemede etkisi bulunan sosyal, siyasal ve kültürel nitelikli yönüne işaret etmesidir (Köse, 2007, s. 465- 470).

Tarihsel süreç incelendiğinde, görsel kimlik açısından giysi formu değişimlerinin en çok kadın bedeni üzerinde yaşandığı görülür. Giysi modalarındaki form ve biçimi anlatabilmek içinde öncelikle silueti açıklamak gerekir. Siluet, vücudun genel hatlarını vurgulama veya kusurları gizleyebilme gibi birçok konu hakkında ipucu verir.

Moda tarihinde kadın giysi silueti dönemin gelişmelerine bağlı olarak şekillenir ve kadının toplum içindeki durumu ile ilgili bir ifade biçimi ve bu ifadenin görsel anlamda karşılık bulmasıdır. Tarih sürecinde oluşan görsel bellekle beraber biçimler, formlar, renkler imgesel anlam kazanmıştır. Tarih içerisinde edinilen bilgilerin görsel kaynakları çok önemli bir yer tutar. İmgesel ifadenin ve görsel belleğin temellerini atar. Görsel imge algılamasında çok önemli kaynak ve hareket noktası oluşturur ve büyük kitleler üzerinde etkisini göstermiş görsel ifade biçimleri moda anlamında kaynak olarak kullanılır (Girişmen, 2015, s. 143-144). Giysiler de tıpkı heykeller gibi üç boyutludur ve üç boyutlu formlar her açıdan dikkate alınarak, düşünülerek tasarlanmalıdır. Giysiler genellikle ön ve arka beden kalıpları çıkartılarak kesilir, yanlardan dikişler ile birleştirilir. Ancak yan dikişler her zaman esas teşkil etmezler. Ön beden ve arka beden birleştirilirken drapelerden, kumaş dökümlerinde de faydalanılabilir. Eski medeniyetlerde giysi kesimleri çok çeşitlilik göstermez. Örneğin sari örtüleri kesimsiz biçimde vücudu sarar. Kimonalar, kaftanlar, şalvarlar, paçolar ve tunik gömlekler değerli el dokumalarından veya desenli kumaşlardan minimal kesimle üretilirler. Kumaş parçanın beden ile oranı, kumaşın dökümü ya da dokusu her zaman siluetin yalın biçimi ve görseelliği için etkilidir. Moda beden iler başlar; bedeni kumaşlarla sarar, örter ve anlık bir etki bırakır. Bir giysinin boyutu, şekli ve karakteristik yapısı ilk bakışta anlaşılır ki bu silüettir (Volpintesta, 2014, s. 29-30- 32).

Moda tasarımında kullanılan dil, kelimeler yerine dokular, renkler, biçimler ve formlardan oluşur. Tarihten günümüze kadar olan bütün görsel bellekte bulunan imgelerin yorumlanması ile gelecek arasında köprüler kurarak imgesel algılamayı oluşturur. Örneğin Chloé'nin tasarım direktörü Clare Waight Keller 2015 kış koleksiyonunun tanımladığı anahtar kelimesi olarak gentilwoman betimler. Gentilwoman imgelerini çözümlendiğimizde ise, İngiliz beyefendilerinde görülen tweed kumaş asaleti, pelerin biçimi ile bir dönemi ve bir karakteri, yakaları ile yenilikçi tavrı, yelek ile güçlü erkeksi duruşu, uzun ve mini etek boyları ile hippilerin özgürlükçü ve genç kimliğini vurgulamaya çalıştığı görülür (Girişmen 2015, s. 160).

Siluet, bir giysinin vücuda oluşturduğu çizgisel yorumu olarak tanımlanabilir ve bir giysinin oluşturduğu dış hatların biçimsel olarak nasıl görüldüğünü yansıtır. Giysi silueti, vücudun normal formunu ortaya koymak veya bu formun dışına çıkarak vücut formunun dış görünümünde farklı görseellikler oluşturmaktadır (Hall, 2013, s. 74-253). Siluet bedeni tamamlarken, bazen de yanlısına yaratıp farklılaştırabilir. Bu farklılaşma kumaşın katlanması, büzülmesi gibi yöntemlerle oluşturulabileceği gibi kumaş yerine farklı materyal kullanımı yöntemiyle de yaratılabilmektedir (Kocabaş Atılğan, 2014, s. 480).

Baskın özellikli silüetler, bazen giysinin algısında renk, doku, desen gibi özelliklerin önüne geçerek giysinin ilk izlenimini oluştururlar. Bu yüzden siluetin oluşumunda büyük rol oynayan şekil ve formlar, tasarım ve konstrüksiyon sürecinde esas elementler olarak kabul edilebilir. Ayrıca

silüetlerin bir başka özelliği de bedeninin hangi bölümlerinin nasıl ön plana çıkarılacağını belirlemektir (Erk, 2011, s. 16).

Silüetler, moda tarihi gelişimi içerisinde, savaşlar, evlilikler, siyasi, sosyal, ekonomik ve dini olaylar, imparatorluklar, moda, moda ikonları ve tarihsel dönemler vb. olmak üzere birçok faktörden etkilenmiş ve değişime uğramıştır. Örneğin, tarihte Osmanlı, İngiliz, İtalyan, Fransız, Japon gibi belli bir millete, Gotik, Rönesans, Rokoko vb. gibi yaşanan tarihsel sürece, Tudor-Elizabeth, Victoria, Madam Pompadour, Lady Diana vb. gibi devleti yöneten veya yönetimde söz sahibi olan kişilere ya da Chanel, Dior, Gucci vb. gibi modacılar (Çeğindir, 2017, s. 83) bağlı olarak özgün giysi stilleri ve silüetleri oluşmuştur.

16. Yüzyılda İtalya'dan Fransa sarayına gelin gelen Catherine de Medici, İtalyan giysi modasını ve ince bel modasını burada yaymıştır. Marguerite ve Valois, huni biçiminde çemberler takarak, kalçayı genişletmiş, böylece çemberler modası çıkmış ve silüet yuvarlak biçimde yansımıştır (Komşuoğlu ve diğerleri, 1986, s. 177).

19. yüzyılın başları incelendiğinde, giysi silüetleri, Napolyon'un İmparatorluğundan etkilenmiş ve Yunan modasının hâkim olduğu "ampir" dönem hüküm sürmüştür. Bu dönemde silüetlerde, bel çizgisinin göğüs altına taşınması ile vurgulanarak ampir silüet etkili olurken, Romantik dönemde bel çizgisi doğal yerine ulaşarak, "geniş omuzlu kum saati ve çan silüeti" etkili olmuştur (Fogg, 2014, s. 120). Silüetteki en büyük değişim ise, Birinci Dünya Savaşı sonrasında olmuş, giyim korsesiz hareketli bir kadın silüeti biçimini almıştır.

Giysi silüetleri, moda tarihi gelişimi içerisinde yukarıda bahsedilen etkenlerle değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklikler, insanların vücut yapısına yansımış, silüetlerin farklı isimlerle tanımlanmasına neden olmuştur. Bu tanımlamalar bazen alfabetik anlatımla, bazen geometrik anlatımla, bazen de tarihsel dönemlerin etkisi ile oluşmuştur (Davis, 1980, s. 319) (Özgani, 2014, s. 8) (Hazır, 2004, s. 31) (Tereci, 2015, s. 68) (Hall, 2013, s. 231) (Özlü & Sevinir, 2017) (Çeğindir, 2017, s. 87).

a) Alfabetik Giysi Silüetleri

A silüeti, Dior tarafından 1955 yılı İlkbahar/Yaz Koleksiyonunda ilk kez sunulmuştur. Çadır silüet veya üçgen silüet olarak da adlandırılan bu silüet formu, A harfinden yola çıkılarak tasarlanmıştır (Hazır, 2004, s. 31).

H silüeti, "H" stilinde önemli olan elbisenin geniş veya dar kesimli olması değil, yukarıdan aşağıya doğru inen elbise genişliğinin aynı formda devam etmesi ve 'H' harfine benzemesidir (Özgani, 2014, s. 10).

I silüeti, omuz, bel, kalça ve etek ucu genişliğinin aynı ölçülerde olduğu ancak boyu diz ile ayak bileği arasında sonlanan giysi silüetidir (Çeğindir, 2018, s. 87) ve kalem silüet olarak da adlandırılmaktadır.

S silüeti, 19. yüzyılın sonlarında, Belle Epoque ve Gibson kızı döneminin silüet formudur. Önü düz olup, gövdenin üst bölümünü, kursağını şişirmiş bir güvercin gibi ileriye itip kalçaları geriye çeken bir özellikte göstererek "S" biçimi yansıtmaktadır (Kırkincioğlu & Kuru, 2018, s. 460).

T silüeti, kimono formu olarak da bilinmektedir. Beden kısmının düz profiline dik açı oluşturan kol formu ile giysiye "T" görünümü veren kadın giysisi formudur (http 1).

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

X silueti, X' stilineki elbiselerde önemli olan dış silüetinin yukarıdan aşağıya görünümünde 'X' harfine benzemesidir (Özgani, 2014, s. 15).

V silueti, giysi etek ucuna doğru daralarak inen, omuz genişliği bel, kalça ve etek ucu genişliğinden fazla ölçülerde olan silüettir.

Y silueti, geniş omuz formu, dar bel hattı ve kalça hattından aşağıya doğru düz inen bir silüettir (Hazır, 2004, s. 32).

b) Geometrik Giysi Silüetleri

Çan silueti, bel hattını ince göstererek, vurgulayan ve etek ucuna doğru açılıp çan formunu alan silüettir.

Çadır silueti, etek ucuna doğru açılan giysi silueti olup, A silueti olarak da adlandırılmaktadır.

Dikdörtgen silueti, Omuz ve etek ucu ortalama aynı genişlikte olup; bel formu belirsiz olan ve yukarıdan aşağıya doğru düz inerek dikdörtgen görünümü oluşturan silüettir (Hall, 2013, s. 232)

Balon silueti, bel hattını vurgulamakta, etek formunda ise abartılı bir bombe yaratmaktadır. Etek formu çift kat olarak hazırlanmakta ve etek ucunda içeriye doğru çevrilerek bu görüntü sağlanmaktadır (Hazır, 2004, s. 32).

Kum Saati silueti, göğüs ve kalça ölçülerinin birbirine yakın ve bel hattının ince olduğu; etek ucuna doğru genişlerken, geniş omuz ile kum saati silüet ise, omuzlar geniş, kalça ve belin dar olduğu ve kalçalardan ayak bileğine doğru genişleyen silüet çeşididir (Hall, 2013, s. 235-236).

c) Tarihsel Süreçte Değişen Giysi Silüetleri

Ampir silüet, 'Ampir' stiliyle hazırlanmış kıyafetlerin dış kenarlarında 'Ampir' formu sağlandıktan sonra elbisede kullanılacak farklı görsel unsurlar ve model özellikleri ile zenginleştirilip, ana kalıp üzerinde birkaç kesim ve kıvrım ile yeni bir model ortaya çıkarılabilir. Bu stil formuyla tasarlanan kıyafetler de, göğüs kısmı güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır (Özgani, 2014, s. 16).

Victoria silueti, aşırı dar bir belden, kalça üstünde kıvrımların, kabarıkların olduğu bir etekten oluşmaktadır (Kırkıncıoğlu&Kuru, 2018, s. 459).

Charleston silueti, 1925-1929 yılları arasında modayı etkileyen Jazz ritimleri, enerjik dans figürlerinin etkisiyle kadın bedenini sıkımayan daha özgür kılan bir silüet formu oluşmasına neden olmuştur. Bel hattı kalça çizgisine iner, etek kısmı pili, pilise, aplike vb. öğelerle hareketlendirilir. Dans figürleri bu silüet formunun doğmasına neden olmuştur (Hazır, 2004, s. 33).

Silüet, moda karakteristik çizgisini belirleyen önemli bir elementtir. Moda silüetini tanımak için moda değişimindeki nedenlerin, modayı etkileyen faktörlerin bilinmesi gerekir. İnsan oranları değiştirilemeyeceği için materyal detayı değiştirilmelidir (Rachow, 1987, s. 30-31). Avrupa giyiminde 16. ve 18. yüzyıl kadın giysi modası ve silüetlerini etkileyen faktörler:

a) 16. yüzyıl kadın giysi modası ve silüetlerini etkileyen faktörler

Avrupa moda tarihi incelendiğinde, 16. yüzyılın ilk yarısında (1500-1550) 15. yüzyılın son dönem giysilerindeki silüet formlarının etkileri devam etmektedir. Bunun nedeni yüzyılın başında Rönesans ve Reformun etkilerinin devam etmesidir. İkinci yarısında (1558-1603) ise, Tudor-Elizabeth dönem giysilerinin silüet formları etkili olmuştur.

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Rönesans, 15. yüzyılda İtalya’da doğmuş ve 16. yüzyılda tüm Avrupa’yı etkisi altına alan ve yeniden doğuş anlamına gelen kültür ve sanatta yenilenme hareketidir (Şenses, 2015, s. 107). Rönesans ortaçağın öğretilerini ortadan kaldırmaya yönelik olduğu için, insanlığa bağlılığın büyük anlayışını yansıtmaktaydı. Rönesans düşüncesi, insanın güzel sanatlarda ve bilim dallarında yaratıcı olma yeteneği ile biçimleniyordu. Rönesans süresince, aristokrasi ve tüccarların zenginliğinden, portre modası ortaya çıkması ile portrelerde ihtişamlı giysiler yansıtılıyordu (Komşuoğlu ve diğerleri, 1986, s. 174).

Rönesans, drapeli kıyafetlerden vücuda oturan kıyafetlere geçişin gerçekleştiği ve terziliğin tam anlamıyla geliştiği bir dönemdir. Bu dönemde giysiler daha net ve keskin çizgilere kavuşmuş, double ceket ve pantolonlar, kadınlar için korsaj ve etekler günümüz kıyafetlerinin ilk örneklerini oluşturmuştur. Giysilerde takma kollar, juponlar, etekler, kısa ve dar yelekler ve farklı renklerde kullanılan giysi kuyukları yoğun biçimde bu dönemde kullanılmıştır. Giysiler aracılığı ile vücudun farklı bölgelerinin vurgulanması, insanların anatomiye ve farklı bilim dallarına ilgi duymalarını sağlamıştır. Kadınların giydikleri korsajlar dikkatleri ince bel bölgelerine çekmiştir. Kumaş ve giysi üretimi, ekonomisi güçlü, sosyal yaşam ve kültür merkezi olarak da bilinen, ülkenin Floransa bölgesinde doğmuş, geliştirilmiş ve daha sonra da tüm Avrupa’ya yayılmıştır. Bu dönemde Avrupa’nın birçok yerinde sanatsal çalışmalar artmış, bu sanatsal çalışmalar giysileri de etkilemiştir. Rönesans döneminde kadınlar, giyime yalnızca moda olarak değil kişiliklerini giysileriyle göstermek için de çaba göstermişlerdir (Şenses, 2015, s. 136).

Anne Boleyn ve VIII. Henry’nin kızı I. Elizabeth dönemi (1558 – 1603), İngiltere tarihinin en göz kamaştırıcı dönemlerinden biridir. Elizabeth halkının hayranlığını kazanabilmek için kıyafetlerini ve görseelliğini kullanmıştır. Giysilerinde kullandığı süslü firfırlı yakalar, nakışlarla süslü elbise kolları ve değerli taşla bezeli korseleri kraliçeyi bu dönemin moda ikonu haline getirmiştir. Bu dönemde İngiltere’de portre resminin altın bir çağı olmuştur. Kraliçe Elizabeth’in portreleri, moda üzerinde büyük ve kalıcı etkilere sahiptir. Kraliçenin egemenliğindeki herkes gelecek kuşaklara miras bırakmak için en iyi giysilerini giyerek portre yaptırmışlar ve bu sayede o günün modasına ait pek çok bilgi elde edilmiştir (Elgin, 2005, s. 6).

Yüzyıl sonlarına doğru ise, moda ve silüet III. Henry ve kız kardeşi Marguerite of Valois’in etkisi altına girmiştir. Silüetler oldukça garip bir hal almıştır. Huni şeklindeki çember, fiçı veya tambur şekline dönüşmüştür ve genişliği daha fazla arttırabilmek adına kalçaya destekler ve pliler ilave edilmiştir (Fales, 1917, s. 22).

b) 18. yüzyıl kadın giysi modası ve silüetlerini etkileyen faktörler

18. yüzyıl kadını, 20. yüzyıla kadar geçen batı uygarlığı tarihinin, en özgür ve en saygı gören örneği olmuştur. “Aydınlanma” ile birlikte, daha çok kaba kuvvetten ibaret bir ‘güç’ anlayışı, yerini akıl ve mantığın baskın özellikleri haline gelerek, batı toplumuna yön verdiği bir anlayışa bırakır. Bu sayede, kadınlar, toplumu yönlendirmeye ve ilerlemeler kaydetmeye başlamışlardır. Bu çağın sanat ve felsefesi, kadınları övmüş ve 18. yüzyılın egemen stili ‘Rokoko’ da büyük ölçüde feminen formlarla bezenmiştir (Gerçek, 2006, s. 12).

XV. Louis’in hükümdarlığı sırasında Fransa’da moda olan Rokoko, sanat ve uygarlık tarihine birçok yenilikler getirmiştir (Komşuoğlu ve diğerleri, 1986, s. 191).

Rokoko döneminde, Marie Antoinette, Madam Pompadour, vb. gibi devleti yöneten veya yönetimde söz sahibi olan kişiler, evlilikler, at binme, yürüyüş yapma alışkanlıkları ve açık hava aktiviteleri modayı etkilemiş birçok kadın silüetinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GIYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Bu dönemde Madame Pompadour; XV. Louis'in çok beğendiği ve büyük siyasal etkisi olan baş metresiydi. Pompadour'un dekorasyondaki farklı tarzı, güzel sanatların yaygınlaşmasına öncülük yapmış, saray kostümlerinin çiçekli ipeklerden, fiyonklardan çok fazla süsleme ile oluşmasını sağlamıştır.

Avusturya doğumlu Marie Antoinette (1755-1793) 1770 yılında Fransa'ya geldiği zaman Bourbon Sarayı'na girdi ve burada çırıl çıplak soyuldu. Kıyafetleriyle birlikte Avusturya ile olan bağlarından feragat eden Marie'ye, parıltılı balo kostümleri giydirildi. Ancak skandal yaratacak bir hareketle bulunarak korsaj giymeyi reddetti. Ata binmeyi öğrendikten sonra uzun, kabarık etekler giymeyi bırakıp tıpkı erkekler gibi kısa pantolonlar ve binici ceketini giymeye başladı. 1774 yılında kocası XVI. Louis Fransa Kralı olduğu zaman tüm gözler Marie Antoinette ve yeni kabarık saç şekline çevrildi. Kraliçe'nin 1780 yılında giydiği göğüsleri kaldıran korsajlar ve ayak bileği hizasında eteklerden oluşan 'Robe a La Polonaise' adlı kıyafetler kısa sürede popüler oldu. Tarzı, maiyetindekiler ve halk tarafından taklit edilen Marie Antoinette son nefesine kadar modayı belirleyen biri oldu (Tokluca, 2015, s. 63).

18. yüzyılın sonu, 1790'lardan sonra radikal bir şekilde değişti. Korseler ve kumaşların ağırlığı ve renkleri de dâhil olmak üzere, geçmiş dönemlerin formalitesi ve rokoko döneminin abartılı süslemeleri reddedildi. Onların yerine, Avrupa'ya öncülük etmeye devam eden Fransız modası, Antik Yunan demokrasisine öykünen Neoklasik bir dönem başladı (Fogg, 2014, s. 121).

Materyal ve Yöntem

Avrupa giyimi kadın silüetlerindeki değişimin incelenmesinin amaçlandığı araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Öncelikle konu ile ilgili 16. ve 18. yüzyıl Avrupa kadın giyimini kapsayan basılı dokümanlar, gravürler, portreler, minyatürler ve çeşitli müze koleksiyonlarında bulunan kadın giysilerinin görselleri taranmış, daha sonra silüet formlarının belirlenmesi, adlandırılması ve biçimsel özellikleri kitap, dergi, web sitesi vb. kaynaklardaki, yazılı bilgiler doğrultusunda incelenerek bir sentez oluşturulmuştur.

Araştırmada, 16. yüzyıldan 82 adet, 18. yüzyıldan 121 adet olmak üzere 203 adet kadın görselin figürleri incelenmiştir. İki dönemin giyim özelliklerini en iyi ve tam boy olarak yansıtanlardan seçilen 48 adet kadın görseli çalışma kapsamına alınmıştır. Her iki dönemin silüet formları ve özellikleri, görsel anlamda moda çizgisiyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırma, Avrupa giyiminde, kadın giysi silüetlerindeki değişiminin izlenerek günümüz ve gelecekteki moda tarihi ve tasarımı çalışmalarına katkı sağlaması, aktarılması, kaynak oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamındaki 16. ve 18. yüzyıl dönemlerine ait 48 adet kadın giysi görseli, tablolar halinde verilmiştir. Her iki döneme ait görseller; her bir yüzyıl, yüzyılın ilk yarısı ve ikinci yarısı olmak üzere 50 yıllık periyotlar halinde ele alınarak, iki ayrı tablo üzerinden kronolojik olarak sıraya konulmuş, silüet formları ve özellikleri açısından karşılaştırılmalı analiz ile yorumlanmıştır.

16. yüzyıl kadın figürleri tablo 1 ve 2'de, 18. yüzyıl kadın figürleri tablo 3 ve 4'te sunulmuştur. Tablo 5'te ise, iki dönemin giysi silüetleri formunun, karşılaştırılmalı analizi yer almaktadır.

16. Yüzyıl Giysi Silüetleri

Tablo 1. 1500-1550 yılları arası giysi silüetleri

Şekil 1	Şekil 2	Şekil 3	Siluet
1505, http 2	1506, http 3	1500-20, http 4	Çan
Şekil 4	Şekil 5	Şekil 6	Siluet
1514, http 5	1520, Boucher, 1966; 220	1520, http 6	Çan Omzu geniş kum saati
Şekil 7	Şekil 8	Şekil 9	Siluet
1525, http 5	1529, http 7	1534, http 8	Çan Omzu geniş kum saati
Şekil 10	Şekil 11	Şekil 12	Siluet
1539, http 9	1540-42, http 10	1545, http 11	Çan Omzu geniş kum saati

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Tablo 1 incelendiğinde, 16. yüzyılın ilk yarısına ait kadın figürleri görsellerinde, “çan ve omzu geniş kum saati” formlarının olduğu görülmektedir. Rönesans’ın etkisi ile oluşan bu silüetler, vücut yapısını şekillendirme isteği sonucu ortaya çıkmıştır.

16. yüzyılın başlıca kadın giysisi, tam boy, tek parça bir elbise olan fistandı (kirtle). Elbiselerde kare yaka kullanılmış, elbisenin omuz kısmı daha fazla genişletilmiştir (Şekil 3-6). Bu dönemde bel vurgulanarak, ince bel modası gündeme gelmiştir. Belin ince görünmesi için, göğüs altından sıkı kemerler kullanılmıştır. Belin sıkılması ve vücudun daha aşağı kısmının bir çeşit kıyafetle kapatılması, silüetlerin kum saati ve çan formunu oluşturmasını sağlamıştır.

16. yüzyılın ilk yarısında 15. yüzyılın son dönem giysilerinin etkileri devam etmektedir. On altıncı yüzyılda kullanılmaya devam edilen ana stillerden biri houppelande denilen bir dış giysidir. Houppelande, yere kadar uzanan ve genelde arkada kuyruğu olan, kumaş katları, göğsün altında yüksek bel hizasında toplanan, kolları oldukça geniş elbisedir (Şekil 1). Bu giysi, kadınların göğüs çizgisinin altında, dekoratif bir kemerle kullanılır ve silüet kum saati, çan formunu yansıtır (Şekil 6- 10).

Tablo 2. 1550-1599 yılları arası giysi silüetleri

Şekil 13	Şekil 14	Şekil 15	Silüet
1554, http 10	1560, http 10	1565, http 10	Omzu geniş kum saati Çan
Şekil 16	Şekil 17	Şekil 18	Silüet
1570 Boucher, 1966, s.232	1571, Boucher, 1966, s.223	1580, http 10	Çan
Şekil 19	Şekil 20	Şekil 21	Silüet
			Çan

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

1584 Boucher, 1966, s.218	1588-90 http, 10	1590, http 10	Balon
Şekil 22	Şekil 23	Şekil 24	Siluet
1592 Boucher, 1966, s.237	1595-1605 http 10	1599, http 12	Çan Balon

Tablo 2’de, 16. yüzyılın ikinci yarısına ait kadın figürlerinin görselleri incelendiğinde, Elizabeth döneminin etkili olduğu, “omzu geniş kum saati, çan ve balon” siluet formunun kullanıldığı görülmektedir.

16. yüzyılın ilk yarısında göğüs altından sıkı kemerlerle daraltılan bel bölgesi, bu dönemde korse kullanılarak daraltılmıştır. Fales (1917; 19) yapmış olduğu çalışmasında belin, basquine (korse) ile sıkıldığını ve eteklerin, bel altı itibariyle genişletildiğini, bu sayede bel bölgesinin daha dar bir görünüm elde ettiğini vurgulamış, korsenin ağır malzemelerden elde edilen birkaç kalınlıkta kullanıldığını ve huni şeklini elde edecek şekilde, belde tutulup, vücut formuna uydurulduğunu belirtmiştir. Yine aynı çalışmada eteklerde ters çevrilmiş huni veya A harfi şeklinde çember kullanılmasından bahsetmesi, bu dönemde, siluetin ince bele sahip olduğunu göstermektedir (Şekil 13-14-15-17-18-19).

Elizabeth döneminde, özellikle 1580-90’lı yıllarda elbiseler, geometrik formların şekillendirdiği siluet biçimini almıştır. Gövde daha dar ve daha uzun bir görünüm ile üçgen form kazanmıştır. Başlı bir çerçeve içine alan kolalı, büzgülü, kırmalı yaka ve yuvarlak çemberli iç etek sayesinde bir dizi daire tekerlek şekline dönmüştür (Şekil 20-24).

Yüzyılın sonuna doğru, eteklerin üst parçaların genişletilmesiyle, bellerinin çevresine dolgu malzemesiyle doldurulmuş bir silindir eklenmiş, kalçalar, omuz itibariyle geniş kesilmiş ve el bileklerinde koyun budu görüntüsü yaratacak şekilde daralan “trunk” (gövde) kollarla dengelenmiştir (Elgin, 2005, s. 14). Kadın silueti daha yuvarlak bir görünüm almış, elbiselerin kolları ve etekleri dolgunlaşmıştır (Şekil 23-26). Fogg (2014; 55) çalışmasında, elbiselerin robasının, göğüsleri bastırarak merkezden dışarıya doğru dairesel fırfırlar yapmak suretiyle eteğin üzerine uzandığını, böylece, tekerleğin kenarlarının oluşturduğu siluetin balon gibi şişkin görünüm elde etmesinden bahsetmesi bu yorumu desteklemektedir.

18. Yüzyıl Giysi Silüetleri

Tablo 3. 1700-1750 yılları arası giysi silüetleri

Şekil 25 1700-10, http 13	Şekil 26 1715, http 14	Şekil 27 1720, http 10	Siluet Çan
Şekil 28 1727, http 10	Şekil 29 1731, Boucher, 1966, s. 297	Şekil 30 1734, http 15	Siluet Çan
Şekil 31 1735-1740s, Fogg,2014,s. 96,	Şekil 32 1742, http 10	Şekil 33 1745, http 10	Siluet Çan Balon
Şekil 34 1745, http 10	Şekil 35 1747, http 10	Şekil 36 1750, http 10	Siluet Çan

Tablo 3'te 18. yüzyıl kadın figürlerinin ilk yarısı incelendiğinde; çan ve balon silueti olduğu görülmektedir. Bu yüzyılın ilk yıllarında Watteau'nun çan siluetini yansıtan redingot, manteau (manto) vb. popüler olmuş giysileri etkisini göstermiştir.

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Robe volante veya Watteau elbise olarak adlandırılan giysi çan formundadır. İlk olarak 1705 yılında ortaya çıkmış ve hemen popüler olmuş, etkisi ise, 1780 yılına kadar sürmüştür. Watteau kostümlerinin pek çok çeşidi söz konusudur, ancak genellikle, gevşek, belirgin bel hattının olmadığı uçuşan etekler türündendir. Malzeme, arka kısımdan omuzlara doğru geniş çift plise tekniğiyle inmektedir. Ön kısım ise, belde dar alta doğru geniş tarlatanı kaplayacak şekilde tasarlanmıştır. Alt jüponlar (petticoat) da kullanım alanına sahip olmuş ve üst giysinin kalça itibarıyla drapeleri veya kabarıklıklarıyla sergilenmiştir. Elbiseler, ön orta çizgide açılacak ve hem bel, hem de etekte panel oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Bu giysilerde üst etek, arka kısımda iki uzun, kanat şekilli drape oluşturmak amacıyla kabartılmıştır. Bu tür giysiler daha sonra polonaise (Polonez) olarak adlandırılmıştır (Fales, 1917, s. 30) (Şekil 29-31).

Diğer bir giysi stili olan Redingot giysiler, İngiliz stili olup binicilik kostümü esas alınarak tasarlanmış ve Paris'teki ilk at yarışlarından sonra Avrupa kıtasında popüler hale gelmiştir. Bu giysi, önde düğmelenmiş sıkı bir korseye sahiptir. Etek ise, kapalı veya alt eteği göstermek için açık olabilmektedir (Rooney, 2005, s. 10) (Şekil 26).

1715'ten sonra arkası ve önü düz (yassı) ama kalça bölgesi iki yana doğru artarak genişleyen iki boyutlu silüet ile manto adı verilen elbise ön plana çıkmıştır. 720 dolaylarında plili, bol kesimli gündelik elbisenin dairesel kesimli tarlatan ya da çemberli jüponlarla birleştirilmesi sonucu, aristokrat giyime yeni bir standart getiren Fransız tarzı elbise gündeme gelmiştir. Çember kafeslerle (paniers), hacimli çember ya da kaide biçimi, 1725'ten itibaren de kemiksi maddelerden yapılan iskeletlerin kullanılmasıyla çan etek elde edilmiştir (Fogg, 2014, s. 99) (Şekil 32, 33, 34, 35).

Tablo 4. 1751-1799 yılları arası giysi silüetleri

Şekil 37	Şekil 38	Şekil 39	Silüet
1752-70 http 16	1759, Boucher, 1966, s. 297	1760 Fogg, 2014, s. 207	Balon Çan
Şekil 40	Şekil 41	Şekil 42	Silüet

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

			Çan Balon
1769, http 10	1773, http 10	1776a http 17	
Şekil 43	Şekil 44	Şekil 45	Siluet
			Çan Balon
1776, http 17	1778, http 17	1779, Tokluca, 2015, s. 64	
Şekil 46	Şekil 47	Şekil 48	Siluet
			Çan Ampir
1785-87, http 18	1793, Boucher, 1966, s.321	1798-99, http 19	

Tablo 4'te 18. yüzyıl kadın figürlerinin ikinci yarısı incelendiğinde, Rokoko, Neoklasizm vb. tarihsel süreçlerin ve Madam Pompadour, Marie Antoinette vb. gibi devleti yönetiminde olan kişilerin ve açık hava etkinliklerinin modayı etkileyerek çan, balon ve ampir silüet formlarını oluşturduğu görülmektedir.

Bu dönemde, Robe à l'Anglaise, à la Polonaise, à la Française, isimli farklı stiller oluşmuş, kadın silüeti tamamen değişmiştir.

Robe à la Française olarak da adlandırılan, arka kısmı bol ve uzun, sırtı torbalı elbiseler iki şekilde giyilebiliyordu. Püf omuz hizasından başlayarak dökülüyor ve elbisenin arkasında bir kuyruk oluşturuyordu. Bir diğer alternatif olarak Polonaise tarzında ise arka tarafta bulunan kumaş, kabarık bir görüntü oluşturmak amacıyla toplanıyordu. Açık kalan ön kısım ise üçgen biçimli bir karn koruyucu ya da elbiseye uygun bir korsaj ile kapatılıyordu. Elbisenin altına giyilen sert korsajlar ya da karn koruyucuları, vücudun koni şeklini alarak elbiseyi daha iyi taşımasına da olanak sağlıyordu (Tokluca, 2015, s. 61) (Şekil 44).

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Robe à l'Anglaise olarak bilinen, İngiliz tarzı önden bağlamalı bu tek parça Fransız elbise, “V” biçimlidir. Bel hattının hemen altında eteğe dikilen pliler elbisenin arka tarafında hacim kazandırıp kalçayı daraltmıştır. Elbise, aşırı derecede sert balen ve çember kafeslerden arındırılarak daha rahat bir hale getirildi ve sıkı göğüslüklerin yerini uyumlu kumaştan yapılmış compereler aldı. Kalçanın arkasındaki belirgin bolluk, çember kafesle desteklenerek değil, jüponların altına takılan yumuşak alt dolgu malzemesiyle elde edilmiştir (Fogg, 2014, s. 101) (Şekil 43-46).

À la Polonaise ise, İngilizlerin kırsal alanlarda yürüyüş yapma alışkanlıkları ve açık hava aktiviteleri ile Fransızlar arasında popüler olan giyimdir. Bu stil, sıradan insanların kasaba giysilerinden ve çalışma kıyafetlerinden türemiştir. Daha sonra, bu stil, eteğin kordonlarla tutulduğu, ‘robe à la polonaise’ stiline dönüşmüştür (Gerçek, 2006, s. 29) (Şekil 42).

“Madam Pompadour” stili (Şekil 39), Kralın gözdesi olan Madam Pompadour’un moda üzerindeki etkisi öncesinde 15. Louis kostümü, pek çok kişi tarafından 1750 ile 1770 yılları arasında en iyi kostüm olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde Madam Pompadour’un ismini barındıran çiçekli ipeklerden yapılmış oldukça etkileyici kostümler görülmüştür. Çok fazla süsleme kullanılmıştır, ancak bunlar narin ve zarif görüntüleri nedeniyle kostüme sert veya ağır bir görüntü kazandırmamıştır (Fales, 1917, s. 32)

Marie Antoinette (1774-1792), Fransız saray hayatına girişiyle birlikte, giysi modasına yeni bir soluk getirmişti. Giyinmek için saatler harcamak yerine, hizmetçileriyle birlikte gizlice kırlara kaçarak, orada kasaba çobanları gibi giyinerek türlü oyunlar oynuyordu. Kraliçe, 1775 yılı civarında “chemise à la reine” olarak anılmaya başlanan, basit, beyaz müslin bir kombinezondan oluşan stili benimsemiş ve pek çok Fransız ve hatta İngiliz kadınları da onun yolundan giderek daha yalın bir giyim anlayışı tercih etmiştir. Materyali ve konstrüksiyonu göz önüne alındığında “Chemise à la reine”, Direktuar Döneminin yüksek belli elbise tipine bir geçiş olma özelliğindedir. İngiltere’de bu pastoral etki doğal olarak daha yoğun biçimde hissedilmiştir (Gerçek, 2006, s. 22) (Şekil 45).

18. yüzyılın sonu, 1790’lardan sonra radikal bir şekilde değişerek neoklasik stil benimsendi. Neoklasik stil hafif, beyaz muslin veya pamuklu kombinezon elbisedir. Ampir kesim, yüksek belli kolon biçimli bir tarzıdır. Ağır korseler olmadan ve göğüs için bazı desteklerle beraber giyilen elbise, kadın formunu özgürleştirmiş ve süt beyaz, yuvarlak hatlı göğüsleri sergilemiştir (Şekil 48) (Fogg, 2014, s. 121).

Tablo 5. 16. ve 18. yüzyıl giysi silüetleri karşılaştırması

Silüet	Balon	Kum Saati	Çan	Ampir
Dönem				
16. yüzyıl	X	X	X	

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

18. yüzyıl	X	X	X	X

Tablo 5 incelendiğinde, 16. ve 18. yüzyılda “balon, omzu geniş kum saati ve çan” silüet formunun benzerlik gösterdiği, ancak 18. yüzyılın sonunda önemli toplumsal olayların yaşanması ile ampir silüet formunun oluştuğu ve farklılık gösterdiği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, 16. ve 18. yüzyıl Avrupa giyiminde görsel kimlik üzerinde kadın giysi silüetlerinin analizi yapılmış ve zaman periyodu içerisinde meydana gelen değişim özellikleri incelenerek karşılaştırılmıştır.

Görsel kimlik üzerinde silüetlerin analizi sonucunda;

Giysi silüetlerini, toplum içindeki sosyal, siyasi vb. olaylar, ülkeler veya kişilerin etkilediği görülmüştür.

Birbirinden farklı giysi silüet formlarının aynı yüzyılda kullanıldığı belirlenmiştir.

Çalışma doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Geçmiş yüzyıllara ait giysi ve silüet formlarının kullanım özellikleri bakımından farklı bakış açısı ile günümüz modasında uygulanabilir.

Avrupa giyiminde erkek ve çocuk giyiminin silüet formları incelenebilir.

Avrupa giyimi ile Türk giyimi silüet formları karşılaştırmalı analizi yapılabilir.

Kaynakça

Boucher, F. (1996). *A History of Costume In The West*. London: Thames and Hudson Ltd.

Çeğindir, N. (2017). *100 Soruda Giysi Mimarisi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Davis, F. (1996). *Moda, Kültür ve Kimlik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Davis, L., M. (1980). *Visual Design In Dress*. USA: Prince Hall Publishing.

Rachow, D. W. (1987). *ABC des Modezeichnens*, Göttingen: Muster-Schmidt.

Elgin, K. (2005). *A History of Fashion and Costume Elizabethan England*. İngiltere: Bailey Publishing Associates Ltd. Volume: 3.

Erk Taçlan Ö. (2011). *Giysi Tasarımında Katlama ve Büzgü Yöntemleri İle Giysi Yüzeyine Boyut Kazandırma Uygulamaları*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Fales, J. (1917). *Dressmaking*, New York: Charles Scribner's Sons.

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Fogg, M. (2014). *Modanın Tüm Öyküsü*. Çeviri: Emre Gözgül. *Fashion The Whole Story*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi Ltd. Şti.

Gerçek, M. (2006). *Fransız Devrimi'nden İtibaren, Sanayi Devrimi, I. ve II. Dünya Savaşları ve Sovyet Devrimi'nin Avrupa Kadın Giyimi Üzerindeki Etkileri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Girişmen, G. (2015). *Moda Tasarımında Görsel Kimlik ve İmge Algılanması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Göklüberk, P., Dengin, Sevinir, S. (2017). Yaratıcı Uygulama Temelli Giysi Tasarımlarının Görsel Nitelikli Göstergeler Üzerinden Betimlenmesi. SDÜ ART-E Mayıs/Haziran, 17 Cilt: 10, Sayı: 19 ISSN 1308-2698.

Hall, M. (2013). *Analysis and characterization of "Gowns By Adrian": The costume design aesthetic and philosophy of Gilbert Adrian, 1928-1941*. Master's Thesis submitted to the Faculty of the University of Delaware.

Hazır, M. (2006). *Giysi Tasarımında Görsel ve Dokusal Elementler: Pilise ve Drapeler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Kırkıncıoğlu, Z. Kuru, S. (2018). *Silhouette Analysis On Visual Identity Of 17th And 19th Century European Clothing*, Ankara: Gece Kitaplığı.

Kocabaş, Atılğan., D. (2014). Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi, *The Journal of Social Science*, No: 27, p. 471-487, Autumn I.

Komşuoğlu, Ş., İmer A., Seçkinöz, M., Alpaslan, S. & Elike, S. (1986). *Resimli Moda Resmi ve Giyim Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Köse, H. (2007). Kültürel/Siyasal Bir Kimlikleşme Aracı Olarak Giyim-Kuşam, 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Atatürk Kültür, Dil Tarih Yüksek Kurumu, 10-15 Eylül, Ankara.

Özgani, H. (2014). *Vücut Şekillerine Göre Giysi Özelliklerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Rooney, A. (2005). *A History of Fashion and Costume The Eighteenth Century*, İngiltere: Bailey Publishing Associates Ltd.

Şenses, P. (2015). *Rönesans Döneminde Renk Olgusunun Modaya Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

Tokluca Kadriye, G. (2015). *Barok ve Rokoko Dönemlerinin Modaya Etkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Tereci, S. (2015), *Moda Trendlerinin Kadın Vücut Silüetlerine Etkisi (1960-2014 yılları arası)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

URL: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Volpintesta, L. (2014). *The Language of Fashion Design: 26, Principles Every Fashion Designer Should Know*, USA: Rockport Publishers.

İnternet Kaynakçaları

http1 http://tr.texsite.info/T_siluet

http2 <http://www.kimiko1.com/research16th/TudorWomen/1500/1505WingsAlterD1.html>

http3 <https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/lucas-cranach-the-elder-saints-genevieve-and-apollonia>

http4 <https://elizabethbunce.wordpress.com/historical-costuming/promenade-gown/>

http5 http://www.marquise.de/database/galerie.php?Submit=1500-1529&wann=1500_1&lang=en

http6 <https://sophie-stitches.weebly.com/italy-florentine-gown-1500-25.html>

http7 <http://www.frockflicks.com/the-spanish-princess-katherine-of-aragons-wedding-gown/>

http8 https://www.allartclassic.com/pictures_zoom.php?p_number=548&p=&number=PAR090

http 9 <https://lamodeillustrree.livejournal.com/26453.html>

http10 http://www.gogmsite.net/grand_ladies_of_the_farthin.htmlh

http11 <http://jeannedepompadour.blogspot.com/2013/04/german-style-from-1468-1588.html>

http12 <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b69351470.r=gaignieres+portrait++grand.langEN>

http13 <https://theessenceoffrenchness.tumblr.com/post/150437448551/history-of-fashion-1700-1710-spanish-school>

http14 http://jeannedepompadour.blogspot.com/2013_07_01_archive.html

http15 <http://historicalcorsets.tumblr.com/post/33827171630/c-1734-a-lady-showing-a-miniature-bracelet-to-her>

http16 <http://i-dont-wear-dresses.tumblr.com/post/4222209279/saintstigersloversart-maria-carolina-of>

http17 <http://www.ekduncan.com/2012/04/1778-robe-la-francaise-and-more-french.htmlhttp>

16.VE 18. YÜZYIL AVRUPA KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞTIRMALI SİLÜET ANALİZİ

http18 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81105?img=>

http19 <https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/RP-P-2009-2279>